

رفتار با کودکان

اول کودکان: برخورد پدران و مادران با کودکان چگونه باید باشد و بر اساس چه اصولی باید استوار باشد؟

فرزاد ادیبی کارشناس تعلیم و تربیت

بخش سوم

مندرج در هفته نامه اول کودکان شماره ۳

در شماره پیش در باره رابطه انسانی، متقابل و محترمانه ما با کودکانمان توضیحاتی دادم. در این قسمت با یک مثال و توضیح کوتاهی، بحث رابطه با کودکان را تمام می کنیم و به سراغ یکی دیگر از شرایط رشد سالم و همه جانبه کودک می رویم.

در شماره پیش بر نقش مهم رابطه دو جانبه با کودکان تاکید کردم و همچنین توضیح دادم که برقرار کردن رابطه دوطرفه با کودکان باید از همان نوزادی بنیان گذاری شود. این رابطه خیلی موضوعات دیگر را پوشش می دهد، احترام متقابل، اعتماد متقابل و از همه مهمتر نقش پدر و مادر به عنوان یک تکیه گاه و راهنمای مورد اعتماد، برای فرزندانمان، براساس همین رابطه در نزد وی جا می افتد. یک مثال ساده می آوریم. معمولاً ما پدر و مادران خرید لباس کودکان دو سه ساله مان را به تنهایی، یعنی یکی از والدین و اغلب بدون حضور خود کودک انجام می دهیم. که این موضوع به همان رابطه و اعتماد دو جانبه ضربه می زند و اصولاً آنرا پی ریزی نمی کند. اگر پدر و مادر فرضی ما که حقوق کودک را محترم می شمرد، مشکل مالی و اجتماعی ندارد و دارای کودکانی با روح و جسمی سالم می باشند، موضوع خرید لباس برای پی ریزی رابطه دوجانبه مورد بحث ما اهمیت خاصی پیدا می کند. با کودک خود به خرید لباس بروید و برای این کار وقت کافی بگذارید. کودک خود را در انتخاب رنگ و فرم لباس دخالت دهید. حوصله نشان دهید و دهها بار سؤال کنید. سلیقه خود را به وی تحمیل نکنید. به سوالهای پی در پی و کنجکاوانه کودکان با حوصله جواب دهید. این آن موقعیتی است که کودک شما خیلی چیزها یاد می گیرد. اعتماد به نفس، شهامت اظهار نظر، احترام متقابل، اعتماد متقابل، که در مجموع آن رابطه دلخواه شما پی ریزی می شود.

رشد سالم و همه جانبه تخیل کودک یکی دیگر از شرایط مهمی است که در سلامت رشد تکاملی کودک، نقش بسیار مهمی دارد. تخیل کودک یک از ابزارهای یاد گیری و تجربه کردن وی هم است. بگذارید تخیل کودکان رشد کند و به هر جا که می خواهد، پر بکشد. معمولاً تخیل و خیال پردازی در نزد کودکان با بی توجهی و گاهاً با سرکوب پدر و مادر مواجه می شود. حتماً شما شاهد صحنه هایی از این دست بوده اید. مثلاً وقتی شما با فرزند سه یا چهارساله اتان سر میز غذا نشستید و کودکان با قاشق بازی می کند و یکباره قاشق به هواپیما تبدیل می شود و به پرواز در می آید. صدای شما بلند می شود که "عزیزم قاشق که مال بازی نیست، مال غذا خوردنه" و خوشحال هم هستید که به کودکان آموزش دادید که قاشق چه استفاده ای دارد، بی خیال از اینکه خیال پردازی کودک تان را خراب کرده اید. هم لذت این خیال پردازی را از وی گرفتید و هم به رشد این خیال پردازی و تجربه اندوختن برای خیال پردازیهای دیگر آسیب زدید.

ویگوتسکی یکی از مهمترین روانشناسان کودک که در سالهای اخیر، نظرات وی در علم تعلیم و تربیت اروپا نقش مهمی یافته است، در باره نقش مهم تخیل در رشد کودک می گوید: " این کودکی که قرار است روزی انسانی

کامل شود، همه چیز را با کمک خیال پردازیهایش، ارزیابی می کند. وی به کمک تخیل خود، دنیای خود را به وجود می آورد و رفتار خود را در این دنیا، تمرین می کند. این مهمترین نقش (فانتزی) تخیل برای کودک است." جایگاه واقعیت‌های پیرامون کودک در این دنیای تخیلی کودک، بنا بر برداشت کودک از این واقعیت است. کودک با اشیاء و اتفاقات واقعی پیرامون خود را به گونه ای بسیار متفاوت تر از ما بزرگسالان می بیند و ارزیابی می کند که معمولاً با کمک تخیل خود به این اشیاء و اتفاقات شکل و طرز کار دیگری را می دهد. صابون برای کودک ما در حمام به ماشین، کیک و یک پرنده تبدیل می شود. این به این معنی نیست که کودک (فونکشن) مورد استفاد، صابون را نمی فهمد بلکه کودک ما به کمک تخیلش (فونکشن) کارکرد، ماشین و رابطه اش را با قالب صابون تجربه می کند. قاب صابونی که به یک پرنده تبدیل شده است به کودک نقش بال پرنده در پرواز را یاد می دهد. شماها که کودک خردسال در خانه دارید، با کمی دقت روزانه می توانید با صدها مثال از این دست روبرو شوید. وقتی کودک خود را در این حالت می بینید، سعی کنید، منفعل باشید. نه به وی کمکی کنید و نه پرنده تخیلش را به سقوط بکشانید. ناگفته نماند که شما به عنوان بزرگسال و یا پدر و مادر هم به تخیل و خیال پردازی نیاز دارید و فانتزی هم در زندگی بزرگسالان نقش مهمی دارد. در باره تخیل و نقش آن در رشد سالم کودک، مثالهای فراوانی می توان آورد، اما این مطلب را در اینجا به پایان می بریم و در شماره بعد، سراغ بازی و نقش آن در رشد سالم و توانایی های کودک خواهیم رفت.